

Prague Radio Symphony Orchestra

Dvořák 8 en Timothy Chooi in Bruch

Uitvoerenden

Alevtina Ioffe
Timothy Chooi

dirigent
viool

Programma

Bohuslav Martinů (1890-1959)
Overture, H345 (1953)

Max Bruch (1838-1920)
Vioolconcert nr. 1 in g op. 26 (1868)
Vorspiel: Allegro moderato
Adagio
Finale: Allegro energico
PAUZE

Antonín Dvořák (1843-1904)
Romance in f voor viool en orkest op. 11 (1873/79)

Antonín Dvořák
Symfonie nr. 8 in G op. 88 (1889)
Allegro con bio
Adagio
Allegretto grazioso
Allegro ma non troppo

Programmatoelichting

Smetana, Dvořák, Janáček: Tsjechië beschikte toch maar mooi over een klein legertje aan grote componisten. En dan was er ook nog Bohuslav **Martinů**. Die overigens grote delen van zijn leven in Parijs, Zwitserland en de VS leefde. Martinů ontwikkelde zich van een op zijn conservatoriumleraar Albert Roussel geënte stijl, via de jazz, tot een eigen geluid. En daarin spreekt dan weer het neo-klassicisme à la Stravinski en Ravel een woordje mee. Na de oorlog zat Martinů weer in Europa. Zijn wat Händelachtige Overture (zonder verdere toevoeging) uit 1953 heeft sterke *concerto grosso-elementen*: een barokvorm waarbinnen het tutti-orkest en solo's het tegen elkaar opnemen. Dat zijn hier fluit, viool, cello, hobo, tweede viool, altviool en tweede cello.

Vier jaar deed de jonge Max **Bruch** over zijn *Eerste vioolconcert*: 'Tussen 1864 en 1868 herschreef ik mijn concert een half dozijn keren.' Nogal eens met hulp van derden, zoals de violist Joseph Joachim die met een ware foliant vol correcties was komen aanzetten maar hem vooral ook had aangemoedigd: 'De titel Concert is volkomen gerechtvaardigd; voor de naam 'Fantasie' zijn de laatste twee delen echt veel te volwaardig en symmetrisch ontwikkeld; de afzonderlijke delen vormen een prachtige relatie tot elkaar en toch is er voldoende contrast.' Gelukkig, toen het vioolconcert op 5 januari 1868 in Bremen in première ging,

bleken alle inspanningen niet voor niets te zijn geweest; groot succes en al snel kon de trotse componist berichten: 'Het concert is aan een geweldige carrière begonnen... Joachim heeft het al in Aken, Hannover en Brussel gespeeld... Auer speelt het in Hamburg, Vieuxtemps heeft er om gevraagd...' Een beetje een té geweldige carrière: nooit meer zou Bruch dit ene succes weten te evenaren, waar hij soms behoorlijk kribbig van werd, want wie keek er om naar zijn *Tweede* en *Derde vioolconcert*, de *Schotse fantasie*... 'Kinderen, speel toch eens iets anders dan mijn *Eerste concert*...'

1873. Voor **Dvořák** een jaar om nooit te vergeten. Hij boekt met zijn hymne *De erfgenamen van de Witte Berg* zijn eerste publieke succes en steelt er de harten van de Tsjechen mee. En hij trouwt. In die periode schreef Dvořák ook een strijkkwartet. Dat uitmunt in grillige contrasten, zelfs onevenwichtig is. De gedachte dat het zijn eigen omstandigheden weerspiegelde, ligt voor de hand. En dat hij in het tweede deel ervan, later omgewerkt tot de innige *Romance voor viool en orkest*, de liefde voor zijn 20-jarige vrouw uitsprekt, lijkt even waarschijnlijk.

Echter, het lot was vinniger. De *Romance* had haar wortels niet in huwelijksgeluk maar in liefdesverdriet. Dvořák's grote liefde, die hem nooit meer helemaal zou loslaten, was namelijk niet zijn vrouw Anna, maar haar zus Josefina. Een liefde die al jaren brandde en niet van uitdoven wilde weten.

Hij kende de twee zusjes al jaren, had ze in zijn studententijd pianoles gegeven. Josefina was de oudste, een heel mooi meisje, dat al op haar vijftiende als actrice het publiek 'op slag voor zich won'. Ze liet Dvorák's liefdesgevoelens onbeantwoord, werd wel een goede vriendin. Ook een romance waard.

Wat wordt de volgende stap? 'Echt, ik ben blij dat ik nu een beetje rust heb en mij op geestelijke arbeid kan voorbereiden.' Daarnaast heerst een knagend gevoel: 'Het is een leugen, dat ik een nieuwe symfonie heb voltooid. Wat zou ik gelukkig zijn als ik er inderdaad één had...' De eerste jaren na 1885, toen zijn succesvolle *Zevende symfonie* in première was gegaan, zijn voor Dvorák jaren van aarzeling – althans in artistiek opzicht. Het blijkt moeilijk een groot succes met een nieuw te overtreffen. Hij herziet voornamelijk ouder werk, tobt tussendoor over een symfonische nieuwenling.

Pas vier jaar later, tussen augustus en november 1889, komt die op papier. De lang verwachte nr. 8 (toen uitgegeven als nr. 4). Die is het tegendeel van z'n Brahmsachtige romantische voorganger: lichtvoetig, opgewekt, vaak uitbundig, met een overheersende toon van ontspanning, meer imponerend door de invallen dan door de constructie. Dvorák schrijft hem in een periode van eenzame overpeinzing op zijn landgoed Vysoka. De natuur van Bohemen en het eerlijke, rondborstige karakter van de componist vinden er een weerklank in. Na alle somberheid van de *Zevende* in d klein komt hij met dit G groot op adem. Heroïek en menselijk verzuchten hebben plaats gemaakt voor Naturempfinden; op *Eroica* volgt *Pastorale*.

De première is op 2 februari 1890, in het Nationaal Theater in Praag onder leiding van de componist. Het succes is groot. De eerste Weense uitvoering volgt twee maanden later. Dvorák zit dan in Engeland.

'Wij waren allemaal verrukt,' schrijft hem de dirigent Hans Richter. 'Na het concert dineerde ik met Brahms, wij dronken op de gezondheid van de helaas afwezige vader van nr. 4 [8]. Vivat sequens!' En Brahms verzucht: 'Ik word groen van jaloezie wanneer ik bedenk dat dit alles die kerel zomaar invalt.' Brahms had niet van kleur hoeven verschieten: 'het componeren is een zwaar kruis, zoveel overdenkingen en overleg als het vraagt,' zei Dvorák eens, en het finale-thema van de *Achtste* was het resultaat van negen verworpen schetsen. (Door: Stephen Westra)

Het **Prague Radio Symphony Orchestra** (Symfonický orchestr Českého rozhlasu) heeft als thuishaven Praag. Het bestaat bijna geheel uit Tsjechen. Het geeft concerten in de Dvořák Hall van het Rudolfinum, in het Forum Karlin en het klooster van St. Agnes in Praag, als wel in Studio 1 van de Tsjechische radio. Het orkest was te gast op het Prague Spring International Music Festival, Dvořák Prague International Music Festival, Smetana's Litomyšl en Janáček Music Festival. Tot zijn discografie rekent het de eerste complete opname van de acht symfonieën van Miloslav Kabeláč.

Alevtina Ioffe geldt als een van de meest veelzijdige en inspirerende dirigenten van haar generatie. Ze gasteert bij operahuizen als de Komische Oper Berlin, Staatstheater Stuttgart, Gothenburg Opera, Seattle Opera en Opernhaus Zürich. Daarnaast bouwde zij een symfonische carrière op, met optredens bij orkesten als het Orchestre National de Lille, het Orchestre National d'Île-de-France en het Seattle Symphony. Ze werd in Moskou geboren en studeerde koor- en orkestdirectie, klassiek zang en piano.

De Canadees-Amerikaanse **Timothy Chooi** wordt geprezen om zijn virtuositeit en emotionele diepgang. Op zijn cv prijken de eerste prijs van de Internationaler Joseph Joachim Violinwettbewerb en de Yves Paternot prijs van het Verbier Festival. In 2019 behaalde Chooi de tweede prijs bij de beruchte Koningin Elizabeth Wedstrijd in Brussel.

Binnenkort in Muziekgebouw Eindhoven

Do 19 mrt '26	Orchestra Filarmonica della Scala & Riccardo Chailly	Tsjaikovski's Vierde Symfonie
Di 24 mrt '26	Borodin Quartet	Borodin & Brahms
Zo 26 apr '26	Antwerp Symphony Orchestra & Jaap van Zweden	Wagners Die Walküre

Zullen we Vrienden worden?

M-Friends draagt bij aan het voortbestaan van onze mooie concertzaal en ondersteunt de realisatie van bijzondere projecten. Voor een paar tientjes per jaar ben je al Vriend en natuurlijk krijg je daar ook iets voor terug! Scan de QR-code, lees meer over de voordelen en meld je aan.



Onze concerten worden mede mogelijk gemaakt door:

ASML

 **EINDHOVEN**